WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

FORMULARZ KONSULTACJI

Projektu „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej" na lata 2013-2020

Dane uczestnika konsultacji

Nazwa	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych
Adres	87-100 Toruń, ul. Mostowa 27
Numer telefonu/adres e-mail	56 652 23 56 / federacja@federacja-ngo.pl
Imię i nazwisko osoby do kontaktu	Jan M.Grabowski
Numer telefonu, mail osoby do kontaktu	56 652 23 56 federacja@federacja-ngo.pl

Uwagi i opinie do projektu programu

Lp.	Aktualny zapis programu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
1	Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej w regionie	Konieczne jest wykorzystywanie możliwie najbardziej aktualnych danych statystycznych, na podstawie których wnioskuje się i planuje działania oraz formy wsparcia proponowane przez Program. W projekcie dokumentu przytaczane są dane za 2010-2011 (pkt. 2.2-2.4) Dla opisu zjawisk i tendencji zmian społeczno-gospodarczych, w tym zwłaszcza sytuacji na rynku pracy należy zastosować dane za 2012 rok.	Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa i wskazywanie tendencji zmian zjawisk zachodzących na dynamicznym rynku pracy na podstawie nieaktualnych danych prowadzi do błędnych wniosków. Przedstawiona sytuacja na rynku pracy (pkt. 2.3) czy opis zjawiska bezrobocia w regionie (pkt. 2.4) ukazuje niepełny stan: zakończenie analizy danych na rok 2011 nie obrazuje bardzo negatywnych zmian na rynku pracy w całym 2012 roku i dalszej tendencji negatywnej. Tym samym wnioskowanie nie obejmuje całego zakresu danych, którymi w lutym 2013 już dysponujemy.
2	Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej w regionie	Uzupełnienie opisu diagnozy demograficznej (pkt. 2.2) tak, by ukazać pełny obraz struktury demograficznej i kierunków jej	Pełne ukazanie struktury demograficznej, w tym zwłaszcza zjawiska 'starzenia się' społeczeństwa regionu zobrazuje w

		zmian w przyszłości: zjawisko szybkiego starzenia się społeczeństwa regionu czy zróżnicowanie ze względu na płeć	sposób bardziej kompletny skalę zjawiska oraz ma szansę ukazać rosnące zapotrzebowanie na różnego typu usługi wspierające osoby starsze i ich rodziny (opiekuńcze, towarzyszące, pielęgniarskie, transportowe itp.). Usługi tego typu już obecnie realizowane są m.in. przez organizacje pozarządowe, a wraz ze wzrostem zapotrzebowania mogą stanowić szerszy zakres (odpłatnej czy tez gospodarczej) działalności podmiotów ekonomii społecznej. Zasadne jest zatem rzetelne zobrazowanie skali i specyfiki zjawiska oraz ukierunkowanie K-PRES także na zaspokajanie tego typu potrzeb mieszkańców regionu.
3	Rozdział 2. Diagnoza sytuacji społecznej w regionie	Pomoc społeczna (pkt. 2.6) – w tej części konieczne jest uzupełnienie danych aktualnych i przedstawienie tendencji w zakresie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze w pomocy społecznej.	Usługi opiekuńcze już obecnie realizowane są przez organizacje pozarządowe, a wraz z oczekiwanym wzrostem zapotrzebowania na nie będą stanowić ofertę usługową PES w regionie. Wydają się być szansą zarówno dla jednostek pomocy społecznej, jak i dla NGO na zlecanie i świadczenie usług przez lokalne organizacje z zapewnieniem ich wysokiej jakości.
4	Diagnoza pkt. 2.6.3 Powody korzystania z pomocy społecznej	Niepełnosprawność (w tym jako powód objęcia pomocą społeczną) – wskazana jest jako problem nadal niezbadany: cyt. „niepełnosprawność pozostaje nadal zjawiskiem, które trudno oszacować, gdyż nie dysponujemy wiarygodnymi danymi, które wskazywałyby na rzeczywistą liczbę osób niepełnosprawnych w województwie”; „w dokonywaniu analiz, w jakim stopniu świadczenia pomocy społecznej obejmują tę właśnie populację bazować można jedynie na danych ze spisu powszechnego – jednak ze względu na zbyt dużą rozpiętość czasową tych danych tego typu zestawienia nie są wiarygodne” (str. Projektu).	Rzetelny obraz niepełnosprawności w regionie (m.in. diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych, ich otoczenia, struktura i skala zjawiska) jest warunkiem koniecznym dla właściwego zaplanowania form wsparcia dla tej grupy odbiorców działań Programu. Co więcej same osoby niepełnosprawne mają stawać się aktywnymi uczestnikami i współtwórcami podmiotów ekonomii społecznej w regionie.

		W planowaniu tak szerokiego, wieloletniego wsparcia konieczne jest bazowanie na wiarygodnych przesłankach i danych wyjściowych (np. strategie rozwoju, programach wojewódzkich kierowanych do osób niepełnosprawnych np. 'Równe szanse"), które powinny zawierać rzetelne dane wyjściowe.	
5	Diagnoza pkt. 2.7.3	Należy uaktualnić wykorzystywane dane dotyczące m.in. organizacji pozarządowych – w projekcie bazuje się na danych za 2009 rok, a dalsze ustalenia są szacunkami na ich podstawie.	Szacowanie liczby organizacji pozarządowych, które stanowią (w myśl szerokiej definicji PES) przy danych wyjściowych za 2009 rok obarczone jest dużym błędem. Błąd ten może mieć skutki także dalej idące np. w zakresie ustalania wskaźników realizacji programu – liczby osób zatrudnionych w PES.
6	Diagnoza pkt. 2.7.3	Należy bardziej kompleksowo i konkretnie wykorzystać do diagnozy dane i wnioski z 'Raportu z kompleksowego badania sektora ekonomii społecznej w regionie kujawsko-pomorskim' (Toruń, 2012)	Raport ten powinien – jako źródło nowszych danych – zobrazować aktualną sytuację podmiotów ekonomii społecznej regionu.
7	Uzasadnienie celu głównego (str. 40)	Zamiast "Ekonomia społeczna to..." powinno być "Ekonomia społeczna umożliwia..."	Obecne sformułowanie stwarza pozory definicji, a nie uzasadnienia dla przyjętego celu głównego.
8	Priorytet 1: Cel szczegółowy 1.1	Powinny zostać wskazane typy kompetencji: np. związane z prowadzeniem PES, prowadzeniem księgowości PES z akcentem na kompetencje ekonomiczne	Doprecyzowanie obszaru dookreśla zakres wsparcia i oddziaływania tzw. kierunków interwencji.
9	Priorytet 1: Cel 1.1	Należy ująć w planie kierunków interwencji także 'Szkolenia i doradztwo w systemie voucherów do wykorzystania'	Umożliwienie wykorzystania tego typu narzędzia stworzy szansę na udział w formach szkoleniowych i doradczych oferowanych także na wolnym rynku usług tego typu. Takie rozwiązania należy stosować zarówno wobec kadry PES, jak i zaplanować ich stosowanie wobec klientów PES, w tym klientów OWES.

10	Priorytet 1, Cel 1.3	Należy rozważyć utworzenie oddzielnego priorytetu akcentującego integracyjny charakter rozwiązań ES	Aktualnie cel 1.3 merytorycznie wykracza poza Priorytet 1 projektu dokumentu.
11	Priorytet 1, Cel 1.	Uzupełnienie kierunków interwencji o wskazanie narzędzia wsparcia jakim jest 'system voucherów do wykorzystania'	Umożliwienie wykorzystania tego typu narzędzia stworzy szansę na udział w formach szkoleniowych i doradczych oferowanych także na wolnym rynku usług tego typu. Takie podejście do usług świadczonych na rzecz klientów m.in. OWES daje im większą możliwość zaspokojenia konkretnych i realnych potrzeb, w miejsce 'jedynie' odbioru zaplanowanej w szczegółach formy pomocy. To szansa na upodmiotowienie odbiorcę – ostatecznego beneficjenta wsparcia.
12	Wsparcie sektora ES (2.7.4)	Konieczne uaktualnienie danych w tabeli nr 7. Działające OWES (obecne dane są na koniec 2011)	OWES jako projekty współfinansowane przez EFS (poddziałanie 7.2.2) mogą wraz z końcem trwania projektów zakończyć świadczenie usług.
13	Wsparcie sektora ES (2.7.4)	Błąd w nazwie OWES w pkt. 7 Tabeli nr 7. Prawidłowa nazwa brzmi: Pomorska Fundacja Rozwoju, Kultury i Sztuki.	Aktualność i rzetelność informacji.
14	Priorytety nr 3 i 4	Konieczne jest ukazanie tła problemowego i potrzeb w zakresach obu priorytetów w oparciu o dane i miarodajne przesłanki.	Brak opisów i pogłębionego uzasadnienia merytorycznego uniemożliwia ocenę rozwiązań przyjętych w tych obszarach.
15	8. Wskaźniki	Wskaźnik dla celu głównego – wartość bazowa oraz docelowa wymagają rzetelnego wyliczenia i oparcia na podstawie diagnozy stanu wyjściowego.	Obecne dane (wartość bazowa) są danymi jedynie szacunkowymi i opartymi (problemy w diagnozie projektu Programu) na danych statystycznych sprzed kilku lat (dane dla NGO za 2009)
16	8. Wskaźniki	Uwaga ogólna – problemy z diagnozą problemów, aktualnością danych wyjściowych oraz – poza nielicznymi wyjątkami – brakiem wartości bazowej dla wskaźników rezultatu nie pozwalają stwierdzić czy zaplanowane wartości	Szacunkowe podejście do wskaźników docelowych nie pozwala na ocenę ich zasadności.

		wskaźników docelowych są realne, a jednocześnie ambitne oraz czy stanowić będą o sukcesie tj. realizacji celów programu. Należy wskazać wartość także innych – możliwych do wyliczenia – wskaźników bazowych.	Potrzebne jest odniesienie do danych wyjściowych: np. podobnie jak w przypadku klientów CIS możliwe jest także podanie wartości obu wskaźników dla Priorytetu 2 (np. liczba klientów OWES na koniec 2012 wg wniosków o płatność w poddziałaniu 7.2.2)

Inne uwagi

1. Program to w praktyce kompilacja różnych rozwiązań i działań, których wynikiem będzie wyłącznie wpłynięcie na postawy mieszkańców regionu wobec ekonomii społecznej (i sektora ES), jak i podniesienie świadomości jej funkcjonowania wśród JST i III sektora – planowane działania mają wyłącznie charakter „miękki" (np. w priorytecie I są to konkursy, portale internetowe i seminaria tematyczne; w priorytecie II są to katalogi aktów prawnych, spotkania dla samorządowców, targi ekonomii społecznej, portal ES itp., a w priorytecie III konferencje tematyczne, panele dyskusyjne, reklamy, druki ulotne, debaty medialne). Wszystkie działania o charakterze „twardym", jak szkolenia, doradztwo, dotacje to narzędzia, które – zgodnie z projektem Programu – zostaną sfinansowane ze środków Poddziałania 7.2.2 PO KL. Przy takiej konstrukcji Programu wydaje się zasadne zrezygnowanie z jego tworzenia, a jedynie doprecyzowanie zasad przyznawania dotacji w ramach konkursów Poddziałania 7.2.2 PO KL tak, aby pozwoliły one na uzyskanie planowanych wskaźników osiąganych na podstawie działań „twardych". A równocześnie należy wówczas stworzyć „Plan działań promocji ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim" i tam umieścić ww. działania miękkie.

2. Znacznym utrudnieniem w ocenie merytorycznej i kompleksowości treści projektu Programu jest brak uzasadnienia wybory czterech wymienionych w dokumencie priorytetów. Tym samym utrudniony jest ogląd zaproponowanych kierunków interwencji oraz diagnozy problemów rozwoju ekonomii społecznej. Ponadto brak planu finansowego Programu wykraczającego poza rok 2013, który ma zapewnione finansowanie z EFS oraz informacji, czy program będzie dysponował własnymi środkami finansowymi, czy w całości opiera się o planowane środki zewnętrzne (w tym EFS).

3. W związku z przyjętą bardzo szeroką definicją podmiotu ekonomii społecznej (PES) i trudnościami badawczymi niezwykle utrudnione jest szacowanie rzetelnych efektów odziaływania Programu tj. wskaźników. Program wymaga ujęcia regionalnej wizji rozwijania ekonomii społecznej – określenia swoistej strategii rozwoju ES w regionie, decyzji ws. definicji PES i kierunków ich rozwoju.

4. Program nie bierze pod uwagę dotychczasowych doświadczeń i wsparcia na rzecz ekonomii społecznej ze środków EFS. Ograniczenie się do podstawowych danych (wysokość kontraktacji, lista ośrodków OWES) nie jest żadną informacją dla Programu i nie jest refleksją z dotychczasowych działań, a właśnie Program powinien taką refleksję zawierać, wskazując na stosowane formy wsparcia, różnorodność rozwiązań, skalę oddziaływania etc. Ww. doświadczenia muszą być punktem wyjścia do dalszych działań.

5. Program nie odnosi się do dotychczasowych doświadczeń i dotychczasowej praktyki działań różnych podmiotów w województwie, choćby realizowanych już projektów w zakresie tworzenia funduszu pożyczkowego dla ekonomii społecznej, tworzenia lokalnych programów rozwoju ekonomii społecznej (jak szerokie działania testujące w Gminie Miasto Toruń). Aktywność kujawsko-pomorskich podmiotów oraz ich pomysłowość winny zostać wykorzystane i uwzględnione dla tworzenia Programu. Nie powinno chodzić w Programie o skopiowanie lub skompilowanie stosowanych w innych miejscach praktyk, ale o ich zanalizowanie i wyciągnięcie wniosków.

6. Uwagi wskazane powyżej nie pojawiłyby się, gdyby Program powstawał w sposób w pełni partycypacyjny, uwzględniający w procesie jego tworzenia wszystkich jego interesariuszy. Tworzenie Programu, który dotyczy tak złożonej i wielowątkowej materii jak ekonomia społeczna w oparciu o zespół ekspercki zdominowany przez administrację publiczną i kierowników publicznych jednostek i wspierany kilkoma spotkaniami roboczej grupy interdyscyplinarnej nie stwarza nawet pozorów rzetelności procesu. Posiadamy już w kraju wiele doświadczonych organizacji, które prowadzą złożone i bardzo efektywne procesy partycypacyjne w oparciu o przetestowane techniki partycypacyjne. Przygotowanie Programu musi przybrać formę pełnej partycypacji (włączającej wszystkich interesariuszy i prowadzonej szeroko, w tym lokalnie). Przyspieszanie zatwierdzenia Programu nie ma powodów, zwłaszcza w kontekście aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa na l. 2014-2020, z której ostateczną wersją projekt K-PPRES winien być zgodny.

7. Nieznajomość ww. technik widoczna jest choćby w planach koordynowania programu i schematycznego opisu funkcjonowania „regionalnego zespołu ds. ES". To kolejny element wymagający rozwinięcia opisu, a przede wszystkim opisania metodologii jego tworzenia i funkcjonowania.

8. Program powinien uwzględniać aktywizację utworzonych na bazie projektów EFS (Poddziałanie 7.2.2) partnerstw na rzecz ekonomii społecznej, których – zgodnie z danymi ROPS na 31.12. 2012 – jest w województwie 20. Należy wrócić do tej formy i zaplanować dla niej działania w Programie. To w tych partnerstwach należy poszukiwać opisanego w projekcie (str. 24) „stymulowania rozwoju lokalnego".

9. Projektowi brakuje indykatywnego planu finansowego, bez którego Program stanowi wyłącznie dokument analityczny, a nie plan działań. Tym samym znaczenie Programu dla sektora ekonomii społecznej drastycznie się obniża.

10. Dodatkowymi celami szczegółowymi projektu Programu winny być:

a. *Zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako partnerów w realizacji polityk publicznych* – cel bez którego realizacji podmioty ekonomii społecznej będą wyłącznie petentami instytucji publicznych

b. *Zwiększenie zdolności instytucjonalnych organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne* – cel służyć ma takim formom powierzania zadań publicznych, które nie tylko gwarantują zrealizowanie tych zadań, ale pozwalają na instytucjonalne rozwijanie się organizacji je realizujących

c. *Tworzenie przestrzeni i możliwości testowania, wdrażania i upowszechniania innowacji społecznych* – cel ten pozwoli m.in. na poszukiwanie rozwiązań na rzecz ekonomii społecznej, które przekroczą obecnie stosowane schematy

11. Jako dodatkowe działania w Programie warto uwzględnić również wykorzystanie niezależnych działań strażniczych do oceny racjonalności i efektywności działań Programu.

12. W trakcie opracowywania Programu warto śledzić dyskusję nt. Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, bowiem założenia obecnej wersji tego Programu coraz bardziej odległe są od jego pierwszej wersji, co jest wynikiem konsultacji społecznych. Uwagi zgłoszone w procesie konsultacji Krajowego Programu mogą być także przydatne dla tworzenia Programu dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Formularz konsultacji prosimy przesłać w nieprzekraczalnym terminie **do dnia 28 lutego 2013r**. na adres:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
ul. Słowackiego 114
87-100 Toruń
e-mail: konsultacje@ropstorun.home.pl